

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie

Jaarbericht 2009

Inhoud

Ten geleide 3

Selectie van het in 2009 afgeronde onderzoek

Criminogene en beschermende factoren bij meisjes	4
Het drugsbeleid onder de loep	5
Jihadistisch terrorisme	6
Minderjarige jongens, misbruik en prostitutie	7
De naleving van rechterlijke uitspraken en schikkingsafspraken	8
Gevolgen van hogere eisen bij gezinshereniging	9
Programmatische aanpak mensenhandel	11
Hoe effectief is systeemtoezicht?	12
Omgaan met geweld tegen overheidsdienaren	13
Criminaliteit in cijfers	14
Bronvermelding van het beschreven onderzoek	15

WODC-publicaties 2009

Onderzoek en beleid	16
Cahiers	17
Fact sheets	18
Memoranda	18
Overig WODC	18
Extern verricht onderzoek	19
Wetenschappelijke publicaties van WODC-medewerkers	24

Bedrijfsvoering 28

Organisatie 29

Ten geleide

Onderzoek van het WODC heeft als een belangrijke karakteristiek wat zo mooi in het Engels heet: *breadth, depth and width*. Brede onderwerpen komen aan de orde in rapporten, memoranda en boeken, variërend van jihadistische netwerken en geweld tegen werknemers met een publieke taak tot de naleving van uitspraken van de civiele rechter en het doelmatig inrichten van overheidstoezicht. Tegelijkertijd hebben onze onderzoeken vaak diepgang, omdat verschillende methoden van gegevensverzameling en data-analyse gebruikt worden, er vaak zowel oog is voor beleidstheorieën als voor verklarende theorieën en diverse grondvormen van onderzoek gebruikt worden. Ook komen in de afzonderlijke projecten en bij de onderzoeksprogramma's (het PIJ-programma, het TBS-programma, het programma op het terrein van recidive en het werk op het gebied van migratie en geschilbeslechting) vaak tegelijkertijd verschillende dimensies van deze thema's aan de orde.

In dit jaarbericht wordt een aantal van deze onderzoeken wat nader beschreven. Het is een kleine steekproef uit een groter geheel. Ik hoop dat zij naar 'meer smaken'. In alle gevallen gaat het om onderzoek dat niet alleen wetenschappelijk de moeite waard is, maar er ook maatschappelijk toe doet.

In dit jaarbericht treft u verder een volledig overzicht aan van alle publicaties die in 2009 zijn verschenen. De rapporten zijn alle te downloaden via www.wodc.nl.

Prof. dr. Frans Leeuw
Directeur WODC

Criminogene en beschermende factoren bij meisjes

Effectieve justitiële interventies richten zich op veranderbare criminogene en beschermende factoren. Het WODC heeft in kaart gebracht welke van deze factoren voorkomen bij jongeren tussen twaalf en achttien jaar die van een strafbaar feit worden verdacht. Onder meer zijn de verschillen bestudeerd tussen jongens en meisjes.

Risicofactoren

Meisjes zijn minder vaak betrokken bij het plegen van delicten dan jongens. Dit kan bijvoorbeeld worden verklaard uit de mate van blootstelling aan risico- en beschermende factoren. Uit populatieonderzoek blijkt dat over het algemeen meisjes minder dan jongens aan risicofactoren blootstaan. Maar meisjes die problematisch antisociaal gedrag vertonen, hebben juist meer te lijden onder risicofactoren dan jongens.

Gezin en leefstijl

Onderzocht zijn meisjes bij wie de Raad voor de Kinderbescherming een basisraadsonderzoek heeft uitgevoerd omdat ze worden verdacht van een strafbaar feit. Waarin verschillen zij van jongens die zo'n zelfde onderzoek hebben ondergaan? De resultaten laten zien dat er bij meisjes die worden verdacht vaker 'iets aan de hand' is dan bij jongens. Bij deze

meisjes zien we bijvoorbeeld vaker een opeenstapeling van risico's in het gezin, zoals gescheiden ouders en gezinsleden met politiecontacten. Ook ontbreken individuele beschermende factoren, zoals een hoge mate van zelfcontrole.

Bij jongens zien we juist vaker factoren die wijzen op een riskante leefstijl. Verder vinden we dat bij meisjes 'first offenders' en recidivisten meer op elkaar lijken dan bij jongens. De meisjesgroep is dus homogener.

Onderzoek onder jongeren in de algemene populatie toont een tegenovergesteld beeld: bij meisjes zijn overwegend vaker individuele beschermende factoren en minder vaak risicofactoren aanwezig dan bij jongens.

Genderparadox

De resultaten sluiten aan bij de 'genderparadox'. Meisjes plegen minder vaak delicten dan jongens, maar de meisjes die met de politie te maken krijgen staan bloot aan meer risico's. Dit geldt voor alle meisjes in die groep, ongeacht of ze eerder met politie of justitie in aanraking zijn geweest. Er lijkt een drempel effect op te treden: meisjes krijgen pas met de politie te maken als er op verschillende terreinen problemen zijn. Mogelijk worden meisjes pas doorgestuurd naar de politie na een schokkende gebeurtenis, zoals het plegen van een geweldsdelict, terwijl dit bij jongens eerder gebeurt. Meisjes die lichtere of andere typen delicten plegen komen misschien al in een eerder stadium met hulpverlening in aanraking. Of ze komen in een civielrechtelijk traject terecht en blijven daardoor voor de politie langer onopgemerkt.

Het drugsbeleid onder de loep

Het Nederlandse drugsbeleid staat vooral bekend om zijn coffeeshops en zijn hulp voor harddrugsverslaafden, zoals de heroïneverstreking en de gebruiksruidten. Maar het drugsbeleid omvat véél meer. Er is voorlichting en verslavingszorg. Politie en justitie bestrijden productie, handel en (grootschalig) bezit van illegale drugs en de criminele samenwerkingsverbanden die daarachter zitten.

Een nieuwe drugsnota

In 2008 vond een drugsdebat plaats in de Tweede Kamer. De ministers van VWS, BZK en Justitie hebben daar toegezegd om, voorbereidend op een nieuwe drugsnota, een evaluatie uit te voeren van het drugsbeleid. De laatste drugsnota stamt uit 1995 en het werd tijd geacht om het beleid opnieuw onder de loep te nemen. Het WODC en het Trimbos-instituut voerden de evaluatie samen uit.

Hoe werkt het drugsbeleid?

In het onderzoek zijn eerst de beleidsvoornemens expliciet gemaakt. De drugsnota uit 1995 was het voornaamste ijkpunt. Aan de hand van beleidsstukken, wetenschappelijke publicaties, registratiegegevens, secundaire analyses van onderzoeksdata en informatie van deskundigen is vervolgens beschreven wat er van al die voornemens terecht is gekomen, overigens zonder causale conclusies te trekken.

Gunstige uitkomsten

De individuele gezondheidsrisico's van drugsgebruik zijn redelijk onder controle. Hoewel het drugsgebruik is toegenomen, ook onder jeugdigen, is het in vergelijking met andere Europese landen en de VS gemiddeld tot laag (met uitzondering van het gebruik van ecstasy) en het stabiliseert. De drugssterfte is relatief laag en het aantal besmettingen onder drugsgebruikers met hiv en hepatitis C is drastisch gedaald. De vermogenscriminaliteit van problematische opiaatgebruikers was lange tijd een probleem, maar die is afgenomen.

De bedoeling van coffeeshops was dat cannabisgebruikers niet in aanraking zouden komen met harddrugs. Ook dit lijkt gelukt: de kans dat in een coffeeshop harddrugs worden verhandeld is vrij klein. De cocaïnesmokkel op Schiphol, de ecstasyproductie en de nederwietteelt zijn succesvol aangepakt. Al met al komt het Nederlandse drugsbeleid tot een redelijk doelbereik, al moet er steeds op nieuwe problemen worden ingespeeld.

Problemen

Nederlandse jongeren gebruiken relatief veel cannabis. Het gebruik onder vijftien- en zestienjarige scholieren behoort tot het hoogste in Europa. Uit wetenschappelijk onderzoek bleek dat cannabisgebruik soms ernstige gevaren kent. Risicogebruik komt vaker voor onder kwetsbare jongeren. De hulpvraag voor cannabisproblemen neemt toe. Bij de bestrijding van drugssmokkel en productie zijn successen geboekt – zo komen minder bolletjes-slikkers op Schiphol binnen – maar de smokkelroutes lopen nu anders en de ecstasyproductie heeft zich verplaatst. Criminele samenwerkingsverbanden zijn onverminderd betrokken en lijken bij de nederwietteelt meer vaste voet aan de grond te krijgen. Coffeeshops houden zich over het algemeen goed aan de regels, maar de beleidsgedachte dat ze kleinschalig en niet-commercieel zouden zijn is duidelijk niet uitgekomen.

Advies

De evaluatie diende als input voor de Adviescommissie Drugsbeleid, die ideeën heeft ontwikkeld voor een nieuwe drugsnota.

Jihadistisch terrorisme

Jihadistische groepen die tussen 2001 en 2005 actief waren op Nederlandse bodem blijken veel sterker met elkaar overeen te komen, dan dat ze van elkaar verschillen. Het gaat om heterogene samenwerkingsverbanden van personen met verschillende achtergronden en profielen, die goede contacten hebben in binnen- én buitenland. Dit is een van de meest opvallende bevindingen uit WODC-onderzoek naar jihadistische groepen.

Spilfiguren

In navolging van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit onderzocht het WODC twaalf jihadistische samenwerkingsverbanden op basis van afgesloten opsporingsonderzoeken. De groepen oriënteren zich sterk op de wereldwijde strijd tussen moslims en vijanden van de islam. Door deze nadrukkelijk generalistische oriëntatie kunnen mensen met verschillende ideologieën, motieven en doelen samen optrekken.

Bij de vorming en bestendiging van de samenwerkingsverbanden hebben spilfiguren met een ideologisch of militant referentiekader uit de islamitische wereld een belangrijke rol. Deze 'heartland-oriënted' actoren mobiliseren mensen. Zij ontleen gezag aan hun kennis van de Koran, beheersing van het klassiek Arabisch, eerdere strijdervaringen en contacten met indrukwekkende jihadisten of ideologen.

Gemêleerd gezelschap

Mensen die bij jihadistische samenwerkingsverbanden betrokken raken, hebben uiteenlopende achtergronden, origines en leeftijden. Ook in hun sociaal-culturele samenstelling zijn de groepen gemêleerd. Desondanks springen in de bestudeerde samenwerkingsverbanden een aantal groepen in het oog voor wie overeenkomstige omstandigheden en motivaties kunnen gelden. Zo zijn illegalen ruim vertegenwoordigd. Ook participeren er opvallend veel (ex-)verslaafden en mensen met een crimineel verleden. Verder zijn er 'zoekers' met existentiële levensvragen, en idealisten en politieke activisten, voor wie maatschappelijke ongenoegens de belangrijkste motivatie vormen.

Aantrekkingskracht

Het onderzoek laat zien dat jihadistische clusters aantrekkingskracht uitoefenen omdat ze tegemoet komen aan uiteenlopende behoeften. Regelmatig zien we dat vanuit de clusters illegale immigranten worden voorzien in hun primaire levensbehoeften, zoals werk, onderdak, papieren, sociale steun, respect, status en een nieuw levensdoel. (Ex-)verslaafden en criminelen kunnen met de strenge, duidelijke en als zuiver gepresenteerde jihadistische leer het slechte pad verlaten en een nieuwe richting geven aan hun leven. Voor zoekers komen jihadistische clusters tegemoet aan een hang naar zingeving, structuur in het leven, sociale binding en een positief zelfbeeld. En voor idealisten en politieke activisten bieden deze relatiestelsels een mogelijkheid om te vechten tegen het onrecht dat de moslims overal ter wereld wordt aangedaan en om wraak te nemen op de veronderstelde veroorzakers hiervan.

Internationale strijd

De activiteiten die binnen deze samenwerkingsverbanden worden uitgevoerd zijn zeer divers. Het kan gaan om 'gewone' delicten zoals het plegen van diefstal of geweld, drugshandel, paspoort- en identiteitsfraude, creditcardfraude. Het kan ook gaan om het verder helpen aanwakkeren van de strijd in het Midden-Oosten of het rekruteren, opleiden en uitzenden van strijders. De groepen richten zich ook op het voorbereiden of plegen van een aanslag met het doel een generieke groep ongelovigen te straffen voor de misdaden die tegen moslims zijn begaan. In alle gevallen betreft het activiteiten waarmee de internationale jihad in de ogen van de actoren is gediend.

Contraterrorisme

Dit WODC-onderzoek biedt uniek empirisch materiaal dat door wetenschappers en beleidsmakers gebruikt kan worden, zowel bij de vorming en toetsing van wetenschappelijke theorieën als bij de vorming en evaluatie van het contraterrorismebeleid.

Minderjarige jongens, misbruik en prostitutie

In 2006 stelde het Amsterdams Centrum Buitenlanders dat Marokkaanse jongens zijn oververtegenwoordigd als slachtoffer van seksueel misbruik en prostitutie. Dit leidde tot nogal wat maatschappelijke commotie. Daaruit ontstond de behoefte aan inzicht in de aard en omvang van seksueel misbruik van jongens en prostitutie door jongens en in mogelijke oververtegenwoordiging van bepaalde bevolkingsgroepen.

Methodiek

Het onderzoek ontleent zijn kracht aan een combinatie van bronnen en methoden: een literatuurstudie, gegevens over seksueel misbruik bij hulpverleningsorganisaties en een analyse van politiegegevens over zedenzaken. Ook werd gebruikgemaakt van een intensief veldonderzoek in Amsterdam en Twente. Dit bestond uit interviews en informele gesprekken met jongensprostitués, hulpverleners, straathoekwerkers, politiemensen, horecapersoneel, klanten, webmasters en gerichte observaties op werk- en ontmoetingsplekken van jongensprostitués. De onderzoekers hebben via identiteitsbewijzen de leeftijd van de prostitués gecheckt.

Seksueel misbruik van jongens buiten de familiesfeer

De onderzoekers komen tot een landelijke schatting van jaarlijks circa 680 bij de politie geregistreerde zaken van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer. De overgrote meerderheid van de daders is van het mannelijke geslacht, het betreft zowel minderjarige als meerderjarige daders. Een ruime meerderheid van de daders is afkomstig uit de dagelijkse omgeving van het slachtoffer (zoals buurt- of klasgenoten). Voor het slachtoffer onbekende daders komen in de politieregistratie nauwelijks voor. Er is geen oververtegenwoordiging van allochtone bevolkingsgroepen geconstateerd.

Jongensprostitutie

Er zijn geen betrouwbare cijfers te geven van het aantal jongens dat tegen vergoeding seks heeft met mannen. Wel kan geconcludeerd worden dat er in deze groep maar weinig minderjarige jongens voorkomen. Dat toch het beeld bestaat dat veel jonge jongens in de prostitutie werken, komt mede doordat de jongens zich vaak jonger voordoen dan ze in werkelijkheid zijn.

Geen enkele levensloop van een jongensprostitué is gelijk aan die van een andere. Er zijn jongens die uit huis zijn geplaatst en een strafblad hebben, maar ook jongens die thuis wonen en naar school gaan. Sommige jongens beleven plezier aan de seks tegen vergoeding, anderen doen het om het hoofd financieel boven water te houden of een verslaving te bekostigen.

Jonge jongens in de prostitutie hebben uiteenlopende etnische achtergronden. Vaak zijn ze in Nederland geboren. Het beeld dat minderjarige Marokkaanse jongens oververtegenwoordigd zijn onder de prostitués blijkt onjuist. De onderzoekers vonden hiervoor ondanks een gerichte zoektocht op geen enkele wijze rechtvaardiging. Het beeld is misschien ontstaan doordat jongens zich soms voordoen als Marokkaan terwijl ze dat niet zijn. Ze spelen met de door hun opgegeven etniciteit (en met hun leeftijd) omdat dat extra klanten en extra geld oplevert.

De naleving van rechterlijke uitspraken en schikkingsafspraken

Burgers en bedrijven kunnen een rechtsgeschil voorleggen aan de civiele rechter. Die doet dan uitspraak, of de partijen komen alsnog een onderlinge schikking overeen. Maar worden die uitspraken en afspraken ook nageleefd en kunnen de partijen daarna weer samen door één deur?

Het WODC verrichtte hiernaar onderzoek, in opdracht van de Raad voor de rechtspraak en het Ministerie van Justitie.

Het onderzoek richtte zich op geschillen met een financieel belang van ten minste 5.000 euro (of zonder gespecificeerd financieel belang). Het is in die zaken gebruikelijk dat de rechter, alvorens uitspraak te doen, de partijen stimuleert om een onderlinge schikking te bereiken. In een substantieel deel van de zaken laat de gedaagde echter niets van zich horen en doet de rechter uitspraak bij verstek.

In het onderzoek werden partijen uit drie jaar eerder afgedane rechtszaken benaderd met de vraag of de rechterlijke uitspraak (of schikkingsafpraak) was nagekomen. Dat bleek het geval voor 31 procent van de verstekvonnissen, 74 procent van de vonnissen op tegenspraak en 85 procent van de schikkingen. In nog geen 10 procent van de gevallen normaliseerden ook de verhoudingen tussen de partijen zich.

Geen geld

Het niet-naleven had meestal te maken met een gebrek aan financiële middelen bij de partij op wie een verplichting rustte. De wettelijke dwangmiddelen leiden dan niet tot resultaat.

In ongeveer een kwart van de gevallen waarin niet werd nageleefd was sprake van een schuldsanering of faillissement. Dan vervallen de oorspronkelijke aanspraken op basis van vonnissen of schikkingen. In circa 15 procent van de gevallen van niet-naleving weten partijen zich aan hun verplichtingen te onttrekken door te zorgen dat zichzelf en/of hun bezittingen niet traceerbaar zijn.

Schikking of vonnis?

Het verschil in naleving tussen schikkingen en vonnissen laat zich verklaren door selectie-effecten. In zaken waarin een schikkingsafpraak waarschijnlijk niet zal worden nageleefd, zal zo'n afspraak niet tot stand komen. Bovendien bleek dat in 20 procent van de zaken waarin het tot een schikking kwam, de rechtbankprocedure pas officieel werd geroyeerd nadat volledig aan de afspraken was voldaan. Gebeurde dat niet, dan werd alsnog om een vonnis gevraagd.

Opvallend is dat de partijen de uitspraak van de rechter gemiddeld als een rechtvaardiger uitkomst beoordeelden dan de zelf overeengekomen schikking. 'Winnaars' vinden zowel de uitkomst als de procedure rechtvaardiger wanneer de zaak met een vonnis wordt afgesloten. 'Verliezers' oordelen minder negatief wanneer een schikking wordt bereikt, dan wanneer de procedure met een vonnis wordt afgesloten. Verliezers hebben vaak het gevoel dat in de procedure hun stellingen en argumenten niet zijn weerlegd, maar genegeerd.

Gevolgen van hogere eisen bij gezinshereniging

Sinds november 2004 stelt de Nederlandse overheid strengere inkomens- en leeftijdseisen als Nederlandse ingezetenen een partner van buiten de Europese Unie laten overkomen. De maatregel was bedoeld om partnermigratie onder groepen met een maatschappelijke achterstand te beperken en de integratie van migranten te verbeteren. Is dit ook gelukt?

Internationale stellen

Het aangescherpte toelatingsbeleid schrijft voor dat de in Nederland verblijvende partner (de 'referent') een inkomen hebben van minimaal 120 procent van het minimumloon voor 23-jarigen. Dit was voorheen 100 procent. Daarnaast moeten beide partners minimaal 21 jaar zijn. Dit was voorheen achttien jaar. Op verzoek van de Tweede Kamer hebben het WODC en het IND-Informatie en Analysecentrum (INDIAC) de maatregel geëvalueerd. INDIAC keek naar de gevolgen van de maatregel voor de omvang en aard van de gezinsvormende migratie: leeftijd, geslacht en etnische herkomst van migranten en arbeidsparticipatie. Het WODC verzorgde de kwalitatieve onderzoekscomponent. Hiervoor zijn persoonlijke interviews gehouden met vijftig internationale stellen. Er zijn vooral stellen geselecteerd die toen ze in Nederland wilden gaan wonen aanvankelijk niet aan de

inkomens- en/of leeftijdseis voldeden. Hoe hebben deze stellen zich aan de inkomens- en leeftijdseis aangepast? Bevorderden deze eisen de sociaal-economische positie van de betrokkenen?

Bedoelde gevolgen

Uit het onderzoek komt naar voren dat vooral de hogere inkomenseis de omvang van de gezinsvormende migratie substantieel heeft verminderd: het aantal toegelaten buitenlandse partners daalde met 37 procent. Die daling was geconcentreerd bij groepen met een relatief zwakke sociaal-economische positie, waaronder niet-westerse allochtonen, vrouwen en jongeren. Daarnaast heeft het onderzoek laten zien dat de relatie tussen de verstrakking van de toelatingseisen en integratie aanmerkelijk complexer is dan in het beleid werd verondersteld. Zo heeft de verhoging van de inkomenseis geen effect gehad op het percentage van de in Nederland wonende partners dat werk heeft. Tegelijkertijd werden zij wel gestimuleerd om meer te gaan verdienen. Soms was het verworven hogere inkomen structureel, soms tijdelijk. Soms was het inkomenseffect op de lange termijn mogelijk negatief, bijvoorbeeld wanneer referenten hun opleiding afbraken om op korte termijn meer te gaan verdienen. Het percentage buitenlandse partners met betaald werk was in de periode na de maatregel hoger dan in de periode ervoor.

Onder de geïnterviewde jonge stellen leidde de hogere leeftijdseis niet tot langer doorstuderen in Nederland. De Nederlandse partners legden zich vast toe op het behalen van de inkomenseis. Wel gebruikten sommige buitenlandse partners de periode voorafgaand aan hun migratie naar Nederland om een opleiding af te ronden of een cursus te volgen.

Onbedoelde gevolgen

De periode waarin partners in een internationale relatie 'gedwongen' gescheiden van elkaar wonen, is door de strengere toelatingseisen vermoedelijk toegenomen. Gemiddeld bedroeg deze periode onder

de geïnterviewde stellen twintig maanden. Gescheiden leven van de partner blijkt soms tot relatieproblemen en stress te leiden. Sommige referenten rapporteerden gezondheidsklachten in verband met de gezinsvormingsprocedure.

De maatregel heeft vermoedelijk bijgedragen aan het gebruik van de 'Europa-route'. Daarbij vestigen internationale stellen die in Nederland willen wonen zich tijdelijk in een ander Europees land. Ook inkomensfraude en al dan niet tijdelijk illegaal verblijf van de buitenlandse partner blijken voor te komen in reactie op de aangescherpte toelatingseisen.

Europese regelgeving

In 2010 heeft het Europese Hof bepaald dat de Nederlandse inkomenseis in strijd is met de Richtlijn inzake het Recht op Gezinshereniging, waarin wordt verwezen naar het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Volgens het Hof mag Nederland van de immigrerende partner alleen een richtinkomen op bijstandsniveau eisen als het inkomen van de Nederlandse partner lager is. Omdat de Richtlijn slechts betrekking heeft op ingezetenen van landen buiten de EU, heeft de uitspraak van het Hof geen directe gevolgen voor de hoogte van de inkomenseis die aan Nederlandse referenten wordt gesteld. Een leeftijdseis van 21 jaar is wel toegestaan.

Programmatische aanpak mensenhandel

Succesvolle samenwerking tussen instanties komt alleen van de grond als taken en doelstellingen voor alle betrokkenen duidelijk zijn en als betrokken partners ook een eigen belang hebben bij de medewerking.

Bij de recente Nederlandse aanpak van georganiseerde misdaad in Nederland wordt het belang benadrukt van interventies die gericht zijn op de onderliggende 'gelegenheidsstructuur' van misdaad. Behalve een repressieve aanpak zouden ook structurele drempels moeten worden opgeworpen tegen georganiseerde criminaliteit. Daarvoor is het nodig dat opsporingsinstanties in sterke mate met elkaar en met andere relevante partijen samenwerken. Vanuit deze optiek is door het Openbaar Ministerie de 'programmatische aanpak' ontwikkeld. Vernieuwend aan de programmatische aanpak is dat een intensieve samenwerking en informatie-uitwisseling tussen verschillende opsporingsdiensten en andere diensten zou moeten plaatsvinden. De programmatische aanpak is in 2006 voor het eerst als *pilot* uitgetest op het terrein van mensenhandel bij de strafzaak *Sneep* – een grootschalig opsporingsonderzoek naar een internationaal opererende bende mensenhandelaren. Het WODC heeft het plan en het proces van de programmatische aanpak geëvalueerd.

Succesvolle samenwerking?

Een belangrijke conclusie van het onderzoek heeft betrekking op de samenwerking tussen partners. Samenwerking tussen verschillende instanties blijkt lang niet altijd op de gewenste manier van de grond te komen, ondanks goede intenties van de samenwerkingspartners en de toezeggingen die bij de start zijn gedaan. De discrepantie tussen toezegging en het uitblijven van medewerking op de werkvloer kan deels worden toegeschreven aan de onduidelijkheid over wat de programmatische aanpak nu feitelijk inhoudt. Professionals die belast zijn met de uitvoering horen verschillende, soms tegenstrijdige verhalen over de nieuwe aanpak en hun specifieke taak daarin is hun niet duidelijk. Verwarring en onwetendheid over taken, taakverdeling en doelstellingen kan soms worden toegeschreven aan de gebrekkige communicatie tussen leidinggevend en uitvoerenden binnen een organisatie. Het onderzoek laat zien dat het ontbreken van duidelijkheid een ontmoedigende uitwerking kan hebben op de deelnemende partners, die snel weer over blijken te gaan op hun vertrouwde traditionele manier van werken.

Meerwaarde voor de eigen organisatie

Daarnaast hangt het belang dat door instanties gehecht wordt aan medewerking, samen met prioriteiten van de eigen organisatie of eigen afdeling binnen de organisatie. De start van een onderzoek kan bijvoorbeeld vertraging oplopen als teamleiders van de politie twijfelen aan de opbrengst van het deelonderzoek voor de eigen organisatie of afdeling. Opsporingsmedewerkers kunnen hinderkracht uitoefenen als zij niet overtuigd zijn van het nut van medewerking voor de eigen organisatie. Het is, met andere woorden, voor succesvolle samenwerking van belang dat er sprake is van wederzijds belang bij de samenwerking. De medewerking van partners aan de programmatische aanpak zal, hoe dan ook, ook enig voordeel op moeten leveren voor de eigen organisatie of voor individuele medewerkers, zo laat het onderzoek zien.

Hoe effectief is systeemtoezicht?

Een vorm van overheidstoezicht waarbij de onder toezicht gestelde organisatie of sector zelf risico's borgt, is arbeidsintensief voor alle betrokkenen. Het leidt daardoor niet altijd tot kostenbesparing. Wel vergroot dit 'systeemtoezicht' het vermogen van organisaties om lessen te trekken uit het verleden.

Zelf verantwoordelijk

In de zoektocht naar een meer doelmatige inrichting van overheidstoezicht gooit 'systeemtoezicht' sinds enkele jaren hoge ogen. Cruciaal hierbij is dat de onder toezicht gestelde organisaties of sectoren grotendeels zelf verantwoordelijk blijven voor de borging van risico's die met hun activiteiten gepaard gaan. Er wordt dus gebruikgemaakt van interne borgingssystemen.

Zes sectoren

Hoe werkt systeemtoezicht en onder welke condities is het een geschikt arrangement voor het uitvoeren van overheidstoezicht? Om deze vraag te beantwoorden is een bestuurssociologische en empirische analyse uitgevoerd van hoe systeemtoezicht werkt in zes sectoren: luchtvaart, delfstoffenwinning, financiële dienstverlening, vleesverwerkende industrie, voor- en vroegschoolse educatie en geestelijke gezondheidszorg. Meer specifiek werd bekeken in welke mate de onder toezicht gestelden

in de zes sectoren in staat zijn tot zelfregulering en het ontwikkelen en handhaven van interne borgingssystemen en welke voorwaarden hieraan gesteld moeten worden. Vervolgens is onderzocht hoe systeemtoezicht in deze sectoren werkt en wat de consequenties zijn voor de wijze van informatievergaring, het toetsingskader en de gedragsbeïnvloeding door de toezichthouder.

Intrinsieke motivatie

De effectiviteit van systeemtoezicht is in belangrijke mate afhankelijk van twee factoren: de aard van de primaire risico's die geborgd moeten worden en de belangenconstellaties en afhankelijkheidsrelaties in het systeem dat onder toezicht staat. Dat is de belangrijkste conclusie uit het onderzoek. Systeemtoezicht werkt vooral goed in sectoren waar een sterke intrinsieke motivatie voor de borging van risico's bestaat. De luchtvaart en de delfstoffenwinning kwamen als 'best practices' uit de bus. Een tweede conclusie is dat systeemtoezicht niet direct tot een vermindering van de toezichtlasten leidt. Het is arbeidsintensief, zowel voor de toezichthouder als voor de onder toezicht gestelde. Wel kan worden gesteld dat systeemtoezicht in alle sectoren leidt tot een groter lerend vermogen, ook in die sectoren waar de condities niet optimaal zijn.

Omgaan met geweld tegen overheidsdienaren

De overheid wil geweld tegen werknemers met een publieke taak tegengaan. De richtlijn die zij daartoe opstelde wordt serieus genomen, maar kan nog beter worden uitgevoerd. Dat blijkt uit twee onderzoeksrapporten van het WODC. Op basis hiervan besloten de ministers van Justitie en BZK dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Veilige publieke taak

Mensen die in openbare dienst werken zijn kwetsbaar. Berichten over belediging van en geweld tegen bijvoorbeeld treinconducteurs, gemeenteambtenaren en politiemensen komen helaas met grote regelmaat voor. Het OM heeft in december 2006 een nieuwe richtlijn uitgevaardigd voor de strafveroordening tegen daders van geweldsmisdrijven jegens werknemers met een publieke taak. Het overheidsprogramma 'Veilige publieke taak 2007-2011' tracht op diverse manieren dergelijk geweld tegen te gaan. Het WODC publiceerde in 2009 twee onderzoeken naar geweld tegen werknemers met een publieke taak. Beide werden uitgevoerd op verzoek van de ministeries van Justitie en BZK.

Bont en blauw

Het eerste onderzoek was getiteld *Bont en blauw* en analyseerde de strafrechtelijke behandeling van

zaken waarin geweld werd gebruikt tegen politieambtenaren. Dit onderzoek werd uitgevoerd door Advies- en Onderzoeksgroep Beke te Arnhem.

De conclusie van het onderzoek was dat de aanpak van geweld tegen collega's per politiekorpsen sterk verschilt. Er blijkt behoefte aan voorbeelden voor een goede handelswijze, borging van procedures en kennis, afstemming over de definitie van geweld, reikwijdte van protocollen en duidelijkheid over het vorderen van schadevergoeding.

OM en richtlijn

Het tweede onderzoek was getiteld *Strafvorderingsrichtlijn kwalificerende slachtoffers* en werd uitgevoerd door de Universiteit Tilburg. Het OM houdt in zaken waarin werknemers met een publieke taak slachtoffer zijn rekening met de richtlijn, zo was de conclusie. Maar de richtlijn leidt in de praktijk niet tot een verdubbeling van de strafeis of de opgelegde straffen. De verklaring hiervoor ligt in twee factoren: in deze zaken kozen officieren van justitie ook zonder de richtlijn al vaker voor een zwaardere strafmodaliteit en ze wijkten bij de hoogte van hun strafeis af van de richtlijn.

Reactie bewindslieden

De onderzoeken tonen aan dat de strafrechtelijke aanpak van geweld tegen werknemers met een publieke taak serieus wordt opgepakt, maar verbetering is mogelijk en noodzakelijk. Dit concludeerden de toenmalige staatssecretaris Albayrak (Justitie) en minister Ter Horst (BZK) in hun reactie aan de Tweede Kamer. Om de gewenste verbetering te realiseren treffen zij een aantal maatregelen. Het OM gaat de bekendheid van de richtlijn vergroten, de toepassing daarvan monitoren en de strafeis structureel registreren. Met de politie en het OM worden afspraken gemaakt over een eenduidige strafrechtelijke aanpak en registratie van geweldszaken tegen werknemers met een publieke taak. Hoe de politie als werkgever om dient te gaan met agressie en geweld, wordt vastgelegd in een landelijke uitvoeringsregeling.

Criminaliteit in cijfers

Beleidsmakers, politici, wetenschappers en pers baseren hun beleid, opvattingen en berichtgeving graag op cijfers. Zo stelde het kabinet-Balkenende IV zich in zijn beleidsprogramma ondermeer ten doel de criminaliteit in de periode 2002 tot 2010 te reduceren met 25%. Om tegemoet te komen aan de grote behoefte aan cijfers over criminaliteit en rechtshandhaving brengt het WODC samen met het CBS een gezaghebbende publicatiereeks uit. Onlangs verscheen hierin het zevende deel.

Statistisch naslagwerk

Het grote belang van cijfers over criminaliteit en rechtshandhaving heeft ertoe geleid dat het WODC en het CBS sinds 1998 een samenwerkingsverband zijn aangegaan met als doel een gezaghebbende publicatiereeks op te zetten met het karakter van een statistisch naslagwerk. In de WODC/CBS-publicatiereeks *Criminaliteit en Rechtshandhaving* worden ontwikkelingen in en samenhangen tussen criminaliteit en rechtshandhaving periodiek en systematisch in kaart gebracht. Onlangs verscheen de 7e editie: *Criminaliteit en rechtshandhaving 2008*. Deze editie beschrijft voor zover mogelijk ontwikkelingen in en samenhang tussen criminaliteit en rechtshandhaving tot en met 2008. De reeks wordt gemaakt voor een brede doelgroep en beoogt

ontwikkelingen zo veel mogelijk te duiden, zonder diepgaande verklaringen te geven voor trends.

Verschillende databronnen

In *Criminaliteit en Rechtshandhaving* worden cijfers verzameld van verschillende organisaties die zijn betrokken bij de strafrechtsketen, zoals politie, OM, rechtbank, en instellingen die belast zijn bij de tenuitvoerlegging van sancties, zoals de Dienst Justitiële Inrichtingen. Elk van deze organisaties heeft haar eigen informatiesysteem. Naast de 'harde' cijfers over criminaliteit wordt ook een beeld gegeven van de slachtoffers. Wat hebben burgers ondervonden aan criminaliteit? Hoe hebben zij dit ervaren? Door het bijeenbrengen van zowel 'harde' als 'zachte' cijfers wordt een compleet beeld geschetst van criminaliteit in Nederland.

Enkele bevindingen

Naar schatting werden in 2008 circa zes miljoen delicten gepleegd tegen burgers. Een kwart van de bevolking van vijftien jaar en ouder werd in dit jaar slachtoffer van één of meer veelvoorkomende vormen van criminaliteit. Dit aandeel is de afgelopen jaren gedaald, doordat er minder diefstallen en inbraken werden gepleegd. Eveneens een kwart van de bevolking van vijftien jaar en ouder voelde zich in 2008 wel eens onveilig. Hiermee heeft de dalende trend sinds 2002 zich niet voortgezet.

Het aantal zaken dat instroomde bij het OM is ten opzichte van 2007 gedaald. Het OM deed ongeveer de helft van de strafzaken uit het Wetboek van Strafrecht zelf af. Ruim een derde van deze zaken werd geseponeerd. Het totaal aantal bestraffingen door de staande en de zittende magistratuur is sinds 2007 afgenomen.

Bronvermelding van het beschreven onderzoek

PAGINA 4

- **Criminogene en beschermende factoren bij jongeren die een basisonderzoek ondergaan; een verkennende inventarisatie van de mate van zorg en van risico- en beschermende factoren gesignaleerd door raadsonderzoekers**
Laan, A.M. van der, Schans, C.A. van der, Bogaerts, S., Doreleijers, Th.A.H.
VUMC, WODC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 276

PAGINA 5

- **Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid**
Laar, M. van (red.), Ooyen-Houben, M. (red.)
WODC, Trimbos instituut
Utrecht/Den Haag, 2009

PAGINA 6

- **Jihadistisch terrorisme in Nederland; een beschrijving op basis van afgesloten opsporingsonderzoeken**
Poot, C.J. de, Sonnenschein, A., Soudijn, M.R.J. (medew.), Bijen, J.G.M. (medew.), Verkuylen, M.W. (medew.)
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 281

PAGINA 7

- **Verborgene werelden; minderjarige jongens, misbruik en prostitutie**
Korf, D.J., Benschop, A., Knotter, J.
UvA – Criminologisch Instituut Bongier
Amsterdam, Bongier Instituut voor Criminologie, Universiteit van Amsterdam, 2009

PAGINA 8

- **De daad bij het woord; de naleving van rechtelijke uitspraken en schikkingsafspraken**
Eshuis, R.J.J.
WODC, Raad voor de rechtspraak,
Den Haag, Sdu Uitgevers, 2009
Research Memoranda 1/2009

PAGINA 9-10

- **Internationale gezinsvorming begrensd?; een evaluatie van de verhoging van de inkomens- en leeftijdseis bij migratie van buitenlandse partners naar Nederland**
WODC, INDIAC
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-04

PAGINA 11

- **De praktijk van de programmatische aanpak mensenhandel; plan- en procesevaluatie van een pilot**
Gestel, B. van, Verhoeven, M.A.
Den Haag, WODC, 2009
Cahier 2009-7

PAGINA 12

- **Systeemtoezicht; een onderzoek naar de condities en werking van systeemtoezicht in zes sectoren**
Helderman, J.-K., Honingh, M.E., Thewissen, S. (medew.)
Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Managementwetenschappen
Nijmegen, Radboud Universiteit Nijmegen, 2009

PAGINA 13

- **Bont en blauw; een onderzoek naar de behandeling van geweldszaken tegen politieambtenaren en de bejeging van slachtoffers daarvan door de politie en het openbaar ministerie**
Leiden, I. van, Ferwerda, H.
Advies- en Onderzoeksgroep Beke, WODC
Arnhem, 2008
- **Evaluatie van de strafvorderingsrichtlijn kwalificerende slachtoffers**
Aa, S. van der, Vorm, B. van der, Pemberton, A., Kesteren, J. van, Letschert, R.
Int. Victimology Institute Tilburg (Intervict), WODC
Tilburg, Intervict, Universiteit van Tilburg, 2008

PAGINA 14

- **Criminaliteit en rechtshandhaving 2008; ontwikkelingen en samenhangen**
Kalidien, S.N. (red.), Eggen, A.Th.J. (red.)
CBS, WODC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 279

WODC-publicaties 2009

Een volledige beschrijving van alle publicaties met de integraal te downloaden rapporten is te vinden op www.wodc.nl

ONDERZOEK EN BELEID

- **In de oude fout; over het meten van recidive en het vaststellen van het succes van strafrechtelijke interventies**
 Wartna, B.S.J.
 WODC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 275
- **Criminogene en beschermende factoren bij jongeren die een basisonderzoek ondergaan; een verkennende inventarisatie van de mate van zorg en van risico- en beschermende factoren gesignaleerd door raadsonderzoekers**
 Laan, A.M. van der, Schans, C.A. van der, Bogaerts, S., Doreleijers, Th.A.H.
 WODC en VUMC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 276
- **Criminaliteit, leeftijd en etniciteit; over de afwijkende leeftijdsspecifieke criminaliteitscijfers van in Nederland verblijvende Antillianen en Marokkanen**
 Jennissen, R.P.W.
 WODC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 277
- **Evaluatie De Geschillencommissie 2009**
 Klapwijk, A., Voert, M. ter
 Veldkamp Marktonderzoek bv en WODC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 278
- **Criminaliteit en rechtshandhaving 2008; ontwikkelingen en samenhangen**
 Kalidien, S.N. (red.), Eggen, A.Th.J. (red.)
 WODC en CBS
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 279
- **Wikken, wegen en (toch) wetgeven; een onderzoek naar de hiërarchie en omvang van wetgeving in vijf Europese landen**
 Jong, P.O. de, Zijlstra, S.E., Ommeren, F.J. van (medew.), Neerhof, A.R. (medew.), Lange, F.A. de (medew.)
 VU – Faculteit der Rechtsgeleerdheid, De Jong Beleidsadvies, WODC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 280
- **Jihadistisch terrorisme in Nederland; een beschrijving op basis van afgesloten opsporingsonderzoeken**
 Poot, C.J. de, Sonnenschein, A., Soudijn, M.R.J. (medew.), Bijen, J.G.M. (medew.), Verkuylen, M.W. (medew.)
 KLPD en WODC
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
Onderzoek en beleid 281

CAHIERS

- **De Stop-reactie; een planevaluatie**
Laan, A.M. van der, Kea, R., Verwers, C., Vervoorn, L. (medew.)
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-1
- **De Stop-reactie; een procesevaluatie**
Laan, A.M. van der, Kea, R., Verwers, C. (medew.), Vervoorn, L. (medew.)
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-2
- **Migratie naar en vanuit Nederland; een eerste proeve van de Migratiekaart**
WODC en Universiteit van Maastricht
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-3
- **Internationale gezinsvorming begrensd?; een evaluatie van de verhoging van de inkomens- en leeftijdseis bij migratie van buitenlandse partners naar Nederland**
WODC, INDIAC
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-4
- **Voeding en agressieregulatie**
Zaalberg, A., Nijman, H., Bulten, E., Stroosma, L., Staak, C. van der
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-5
- **Terug naar de toekomst; het beroep op Justitie, 1997-2007: raming en realisatie**
Moolenaar, D.E.G., Tulder, F.P., Gammeren-Zoetewey, M. van
WODC en Raad voor de rechtspraak
Den Haag, 2009
Cahiers 2009-6
- **De praktijk van de programmatische aanpak mensenhandel; plan- en procesevaluatie van een pilot**
Gestel, B. van, Verhoeven, M.A.
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-7
- **Capaciteitsbehoefte Justitiële ketens t/m 2014; beleidsneutrale ramingen**
Moolenaar, D.E.G., Diephuis, B.J., Kalidien, S.N., Leertouwer, E.C., Tulder, F.P. van
Den Haag, Raad voor de rechtspraak, WODC, 2009
Cahiers 2009-8
- **Mediation Monitor 2005–2008; eindrapport**
Guiaux, M., Zwenk, F., Tumewu, M.
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-9
- **Signalen van terrorisme en de opsporingspraktijk; de Wet opsporing terroristische misdrijven twee jaar in werking**
Gestel, B. van, Poot, C.J. de, Bokhorst, R.J., Kouwenberg, R.F.
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-10
- **Een complex probleem; passende zorg voor verslaafde justitiabelen met co-morbide psychiatrische problematiek en een lichte verstandelijke handicap**
Kaal, H.L., Ooyen-Houben, M.M.J. van, Ganpat, S., Wits, E.
WODC en IND
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-11
- **De predictieve validiteit van de Recidive Inschattingschalen (RISC)**
Knaap, L.M. van der, Alberda, D.L.
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-12
- **Geschilbeslechtingdelta midden- en kleinbedrijf; over het optreden en afhandelen van (potentieel) juridische problemen in het midden- en klein-bedrijf**
Croes, M.T., Maas, G.C.
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-13
- **In de grondverf zetten; planevaluatie van de prétherapie voor zedendelinquenten in PI Breda**
Nagtegaal, M.H., Mulder, J.
Den Haag, WODC, 2009
Cahiers 2009-14

FACT SHEETS

- **Monitor veelplegers 2003-2006; cijfermatige ontwikkelingen**
Tollenaar, N., Dijk, J. van, Alblas, J.W.
Den Haag, WODC, 2009
Fact sheets 2009-1
- **Het verwijzingsproces door het Juridisch Loket; Starten mediations?**
Schimmel, J.A.
Den Haag, WODC, 2009
Fact sheets 2009-2
- **Afwijzingsgronden mediationvoorstel**
Guiaux, M.
Den Haag, WODC, 2009
Fact sheets 2009-3
- **Naleving mediationafspraken bij echtscheidingen**
Tumewu, M.
Den Haag, WODC, 2009
Fact sheets 2009-4
- **Recidivebericht 1997-2006; ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van Nederlandse justitiabelen**
Wartna, B.S.J., Blom, M., Tollenaar, N., Alma, S.M., Essers, A.A.M., Alberda, D.L., Bregman, I.M.
Den Haag, WODC, 2009
Fact sheets 2009-5

MEMORANDA

- **Inventarisatie civielrechtelijke registraties**
Brouwers, M.
Den Haag, WODC, 2009
Memorandum 2009-1
- **Entiteitreconciliatie ondanks beperkte overlap door middel van objectgelijkenis; casus 'Koppelen van persoonsgegevens zonder een gemeenschappelijke identificatie'**
Dijk, J.J. van
Den Haag, WODC, 2009
Memorandum 2009-2
- **Analyzing a complaint database by means of a generic-based data mining algorithm**
Dijk, J.J. van
Den Haag, WODC, 2009
Memorandum 2009-3

OVERIG WODC

- **Toetsen en verbinden; over het WODC in de tijd en de relatie tussen onderzoek en beleid in het bijzonder**
Klein Haarhuis, C.M., Hagen, L.L.C., Scheepmaker, M.P.C. (medew.)
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
- **Inzicht en onderbouwing voor een effectieve en efficiënte reclassering; een advies voor een meerjaren onderzoeksprogramma**
Adviescommissie Onderzoeksprogrammering
Reclassering, Leeuw, F.L. (voorz.)
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
- **Een literatuuronderzoek naar de effectiviteit van de reclassering; onderzoek verricht ten behoeve van de Adviescommissie Onderzoeksprogrammering Reclassering**
Poort, R., Eppink, K.
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009

EXTERN VERRICHT ONDERZOEK

Dit betreft de externe onderzoeken die niet in de reeksen Onderzoek en beleid of Cahiers zijn gepubliceerd.

- **Aanpak van illegale filesharing; wetgeving (sinitiatieven) in Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk nader beschouwd**
Ringnalda, A., Elferink, M., Cock Buning, M. de
UU – Molengraaff Instituut voor Privaatrecht
Utrecht, Centrum voor Intellectueel Eigendomsrecht (CIER), Universiteit Utrecht, 2009
- **Aard en omvang van illegale kansspelen in Nederland**
Homburg, G.H.J., Oranje, E.
Regioplan Beleidsonderzoek
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2009
- **Achtergronden en determinanten van radicalisering en terrorisme**
Pligt, J. van der, Koomen, W.
Universiteit van Amsterdam, Onderzoeksinstituut Psychologie
Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, Onderzoeksinstituut Psychologie, 2009
- **Afwegingsinstrument 'Veiligheid en economie'**
Knoop, J. van der
Decide
Groningen, Decide, 2009
- **Balanceren met recht; onderzoek naar de beginse-lenwet verpleging terbeschikkinggestelden in de klinische praktijk**
Hoek, D. van der, Eppink, K., Koenraadt, F., Boone, M.
Universiteit Utrecht, Willem Pompe Instituut
Den Haag, Boom juridische uitgevers, Willem Pompe Instituut, Universiteit Utrecht, WODC, 2009
- **Coffeeshops in Nederland '07; naleving en handhaving van coffeeshopregels**
Bruin, D. de, Dijkstra, M., Breeksema, J.
CVO – Onderzoek Training & Advies
Utrecht, CVO, 2009
- **CoVa volgens plan?; een vooronderzoek naar de mogelijkheden en reikwijdte van een onderzoek van de cognitieve vaardigheidstraining**
Ferwerda, H., Wijk, A. van, Arts, N., Kuppens, J.
Advies- en Onderzoeksgroep Beke
Arnhem, Advies- en onderzoeksgroep Beke, 2009
- **De beveiligde fase van het begeleid verlof; proces-evaluatie beveiligde fase begeleid verlof en exploratie van te verwachten effecten**
Nauta, O., Roorda, W. (medew.), Hulshof, P. (medew.)
DSP-groep
Amsterdam, DSP-groep, 2009
- **De juridische status van polygame huwelijken in rechtsvergelijkend perspectief**
Boele-Woelki, K., Curry-Sumner, I., Schrama, W., Braat, B. (medew.), Budzikiewicz, C. (medew.), Jeppesen-de Boer, C. (medew.)
Universiteit Utrecht – Faculteit Rechtsgeleerdheid, Economie, Bestuur & Organisatie (REBO)
Utrecht, Utrecht Centre for European Research into Family Law (UCERF), 2009
- **De Wet BOB Titels IVa en V in de praktijk; besluitvorming over bijzondere opsporingsbevoegdheden in de aanpak van georganiseerde criminaliteit**
Krommendijk, M., Terpstra, J., Kempen, P.H. van
Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2009
- **Drugserelateerde criminaliteit in Nederland in vergelijking met enkele West-Europese landen en de VS**
Ester, T.J., Driessen, F.M.H.M.
Bureau Driessen
Utrecht, Bureau Driessen, 2009
- **Drugserelateerde overlast; literatuurstudie**
Bieleman, B., Biesma, S., Snippe, J., Beelen, A.
Intraval – Bureau voor onderzoek & advies
Groningen/Rotterdam, Intraval, 2009
- **Een detentieconcept voor de toekomst?; evaluatie van de verlengde pilotperiode van Detentieconcept Lelystad (DCL)**
Jongebreur, W., Abraham, M., Nauta, O.
Significant, DSP-groep
Barneveld, Significant, 2009
- **Een kwalitatieve studie naar de voorlichtingsactiviteiten van stichting Mainline bij gedetineerden in Huis van Bewaring Schutterswei**
Risselada, A., Wits, E.
IVO – Instituut voor onderzoek naar leefwijzen & verslaving
Rotterdam, IVO, 2009

- **Evaluatie pilot Zicht op Enschedese Tbs-gestelden (ZOET)**
Leemans, M.J.P., Poolman, M.R.
K+V Organisatieadvies
Arnhem, KplusV organisatieadvies, 2009
- **Evaluatie PMJ-systeem; van beleidsneutraal naar beleidsrijk**
Bont, P.F.H., Homburg, G.H.J., Rij, C. van
Regioplan Beleidsonderzoek
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2009
- **Evaluatie tuchtrechtelijke handhaving Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme en haar voorlopers**
Faure, M., Nelen, H., Philipsen, N.
METRO, Universiteit van Maastricht
Maastricht, METRO, Universiteit Maastricht, 2009
- **Evaluatie van de Individuele Traject Afdelingen; een onderzoek naar de mogelijke werking van Individuele Traject Afdelingen (ITA) voor 'groeps-ongeschikte' jongeren met een PIJ-maatregel**
Veldt, M.C.A.E. van der, Campbell, E.E.
PI Research
Duivendrecht, PI Research, 2009
- **Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid**
Laar, M. van (red.), Ooyen-Houben, M. (red.)
Trimbos instituut
Utrecht/Den Haag, 2009
- **Gemeenschapsrecht en gezinsmigratie; het gebruik van het gemeenschapsrecht door gezinsmigranten uit derde landen**
Schreijenberg, A., Klaver, J.F.I., Soethout, J. E., Lodder, G.G., Vleugel, M.J.
Regioplan Beleidsonderzoek, Instituut voor Immigratierecht, Universiteit Leiden, IND
Informatie- en analysecentrum
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2009
- **Geweld tegen homoseksuele mannen en lesbische vrouwen; een literatuuronderzoek naar praktijk en bestrijding**
Schuyf, J.
Movisie
Utrecht, Movisie, 2009
- **Grip op milieuzaken; evaluatie van de strafrechtelijke milieuhandhaving**
Ridder, J. de, Struiksma, N., Schol, M.J.
RUG – Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen, Vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde
Groningen, Vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde, RU Groningen, 2009
- **Harmonisatie van het consumentencontractenrecht in Europa; consequenties voor Nederland**
Cauffman, C., Faure, M., Hartlief, T.
Universiteit Maastricht, METRO
Maastricht, METRO, University of Maastricht, 2009
- **Het functioneren van de WUID in de praktijk; evaluatie van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht**
Everwijn, H., Jongebreur, W., Lolkema, P.
Significant
Barneveld, Significant, 2009
- **High-tech crime en voorlichting; een inventarisatie van voorlichtingsinitiatieven in Nederland en een analyse van kansen en mogelijkheden**
Leeuw, H.B.M.
Katholieke Universiteit Leuven, Leuvens Instituut voor Criminologie
Leuven, KU Leuven, Leuvens Instituut voor Criminologie, 2009

- **How to maintain and improve mutual trust amongst EU member states in police and judicial cooperation in criminal matters?; lessons from the functioning of monitoring mechanisms in the Council of Europe**
Lawson, R.A.
UL – Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Leiden, Leiden University, Faculty of Law, 2009
- **Huwelijksdwang – een verbintenis voor het leven?; een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland**
Cornelissens, A., Kuppens, J., Ferwerda, H.
Advies- en Onderzoeksgroep Beke
Arnhem, Advies- en onderzoeksgroep Beke, 2009
- **ICT en wetgeving**
Maat, E. de, Engers, T. van, Winkels, R.
Universiteit van Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Amsterdam, Faculteit rechtsgeleerdheid, Universiteit van Amsterdam, 2009
- **Improving mutual trust amongst European Union member states in the areas of police and judicial cooperation in criminal matters; lessons from the operation of monitoring, evaluation and inventory mechanisms in the First and Third Pillars of the European Union**
Klip, A., Versluis, E., Polak, J.
UM – Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Maastricht, Maastricht University, Faculty of Law/Faculty of Arts and Social Sciences, 2009
- **Informatieverstrekking aan slachtoffers van misdrijven; evaluatie van het proces van informatieverstrekking aan slachtoffers over de executiefase van tbs en jeugd**
Tromp, E., Osenbruggen, A. van, Homburg, G.
Regioplan Beleidsonderzoek
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2009
- **Informeel huwelijken in Nederland; een exploratieve studie**
Leun, J. van der, Leupen, A.
UL – Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden, 2009
- **Internationale verkenning gedwongen huwelijken; een literatuur- en bronnenonderzoek naar wettelijke maatregelen, beleid en publieke debatten in België, Frankrijk, Duitsland, Verenigd Koninkrijk en Zwitserland**
Ratia, E., Walter, A.
Radboud Universiteit Nijmegen, Sectie Culturele Antropologie en Ontwikkelingsstudies
Nijmegen, Radboud Universiteit, Culturele antropologie/Rechtssociologie, 2009
- **Islamitische en extreem-rechtse radicalisering in Nederland; een vergelijkend literatuuronderzoek**
Fermin, A.
EUR – RISBO contractresearch BV
Rotterdam/Den Haag, Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009
- **Justitie in de wereld, op weg naar een interne balans; evaluatie van het internationale beleid van het ministerie van Justitie en DEIA in het bijzonder**
Zwaan, J.W. de, Nollen, S.J., Schout, J.A., Berge, M.M. van den, Dijken, A.J. van, Ginkel, B.T. van, Goudappel, F.A.N.J.
Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael
Den Haag, Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael, 2009
- **Kinderen van gedetineerde moeders**
Ezinga, M., Hissel, S., Bijleveld, C., Slotboom, A.
VU – Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Amsterdam, Vrije Universiteit, 2009
- **Misleidende handelspraktijken; een onderzoek naar de aard, achtergronden en aanpak van acquisitiefraude in Nederland**
Huisman, K., Bunt, H.G. van de, Eeren, H. van (medew.), Kwaspen, I.J.J. (medew.), Boer, I.M. (medew.)
EUR – Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009
- **Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2008; feiten en trends inzake aard en omvang van criminaliteit in het bedrijfsleven**
TNS NIPO
Amsterdam, TNS NIPO, 2009

- **Motivatie voor gedragsinterventies bij jeugdige justitiabelen; meetinstrumenten beoordeeld**
Verdonck, E., Jaspert, E.
Leuvens Instituut voor Criminologie, Katholieke Universiteit Leuven
Leuven, Leuvens Instituut voor Criminologie, Katholieke Universiteit Leuven, 2009
- **Nooit meer dezelfde; gevolgen van misdrijven voor slachtoffers**
Lamet, W., Wittebrood, K.
Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
Den Haag, SCP, 2009
- **Optimalisering van voorwaardelijke sancties; een procesevaluatie**
Jacobs, M., Siesling, M., Kalmthout, A. van (medew.)
IVA Beleidsonderzoek en advies
Tilburg, IVA beleidsonderzoek en advies, 2009
- **Penitentiaire programma's; evaluatie kwaliteitsverbetering**
Balogh, L., Jans, M.
IVA Beleidsonderzoek en Advies
Tilburg, IVA beleidsonderzoek en advies, 2009
- **Pilotstudy Maatschappelijke Reguleringsinstrumenten; handelspraktijken, reclame en zelf-regulering**
Boom, W.H. van, Faure, M.G., Huls, N.J., Philipsen, N.J.
Erasmus Universiteit, Rotterdam Institute of Private Law
Rotterdam, Rotterdams Institute of Private Law, Erasmus Centrum voor Recht en Samenleving, 2009
- **Plan- en procesevaluatie van project Overlastdonatie**
Rovers, B., Boers, R.
BTVO – Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek
Den Bosch, BTVO, Expertisecentrum Veiligheid – Avans Hogeschool, 2009
- **Planevaluatie reclasseringstoezicht**
Plaisier, J., Pennekamp, S.
Impact R&D
Amsterdam, Impact R&D, 2009
- **Problematiek en hulpvragen van stelselmatige daders**
Goderie, M., Tierolf, B. (medew.), Lünemann, K. (medew.), Heuvel, L. van den (medew.), Drost, L. (medew.)
Verwey-Jonker Instituut
Utrecht, Verwey-Jonker Instituut, 2009
- **Procesevaluatie Erkenningscommissie Justitie; het functioneren van het erkenningsproces justitiële gedragsinterventies gericht op recidivevermindering**
Jongebreur, L.P.W., Lindenberg, R.
Significant
Barneveld, Significant, 2009
- **Procesevaluatie netwerk- en trajectberaden nazorg; eindrapportage**
Hilhorst, N., Buysse, W., Maarschalkerweerd, A., Loef, L., Komen, M.
DSP-groep BV.
Amsterdam, DSP-groep, 2009
- **Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen; een gematchte vergelijking**
Wermink, H., Blokland, A., Tollenaar, N., Nieuwbeerta, P.
Nederlands Studiecentrum Criminaliteit & Rechts-handhaving (NSCR)
Amsterdam, NSCR, 2009
- **Sanctionering van privacyschendingen; een vergelijkend onderzoek in België, Duitsland en Oostenrijk**
Winter, H.B., Sibma, A.
RUG – Pro Facto BV
Groningen, Pro Facto, 2009
- **Seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen vrijwilligersorganisaties**
Haas, S. de, Cense, M., Ditzhuijzen, J. van, Berlo, W. van
Rutgers NISSO Groep
Utrecht, Rutgers Nisso Groep, 2009
- **Snellere besluitvorming over complexe projecten vergelijkend bekeken; quickscan**
Backes, Ch.W., Chevalier, E., Jansen, A.M.L., Eliantonio, M.E., Poortinga, M.A., Seerden, R.J.G.H.
UM – Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Maastricht, Universiteit Maastricht, 2009

- **Strafrechtelijke ontzetting uit beroep of ambt; oplegging en naleving in de periode 1995-2008**
Malsch, M., Alberts, W.C., Keijser, J.W. de, Nijboer, J.F.
Nederlands Studiecentrum Criminaliteit & Rechts-handhaving (NSCR)
Amsterdam, NSCR, 2009
- **Systeemtoezicht; een onderzoek naar de condities en werking van systeemtoezicht in zes sectoren**
Helderman, J.-K., Honingh, M.E., Thewissen, S. (medew.)
Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Managementwetenschappen
Nijmegen, Radboud Universiteit Nijmegen, 2009
- **The world heroin market; can supply be cut?**
Paoli, L., Greenfield, V.A., Reuter, P.
Max Planck Institute for Foreign and International Law, RAND Corporation
New York, Oxford University Press, 2009.
- **Toelatings- en verblijfsvoorwaarden onderdanen Turkije**
Oosterom-Staples, H., Woltjer, A.
UvT – Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Tilburg, Universiteit van Tilburg, 2009
- **Toepassing en aanscherping van de glijdende schaal**
Berdowski, Z., Eshuis, P., Vennekens, A.
IOO – Inst. Onderzoek Overheidsuitgaven
Zoetermeer, IOO, 2009
- **Uitstel van behandeling?; een verkennend onderzoek naar TBS-gestelden met en zonder een combinatievonnissen en de mogelijke effecten van detentie**
Wijk, A.Ph. van, Vries-Robbé, E. de, Nieuwenhuis, A., Smulders, A.J.
Advies- en onderzoeksgroep Beke
Arnhem, Advies- en onderzoeksgroep Beke, 2009
- **Van tevredenheid naar kwaliteit; een meetinstrument voor de slachtofferzorg**
Mierlo, F. van, Pemberton, A., Tol, R. van (medew.)
UvT – Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Intervict
Tilburg, Intervict, Universiteit van Tilburg, 2009
- **Verborgene werelden; minderjarige jongens, misbruik en prostitutie**
Korf, D.J., Benschop, A., Knotter, J.
UvA – Criminologisch Instituut Bonger
Amsterdam, Bonger Instituut voor Criminologie, Universiteit van Amsterdam, 2009
- **Waarom jongeren radicaliseren en sympathie krijgen voor terrorisme; onrechtvaardigheid, onzekerheid en bedreigde groepen**
Bos, K. van den, Loseman, A., Doosje, B.
UU en UvA – Faculteit Sociale Wetenschappen
Utrecht/Amsterdam, Universiteit Utrecht, 2009
- **Wet Koop onroerende zaken; de evaluatie**
Keirse, A.L.M., Oostrom, N.C. van, Schaub, M.Y., Barendse, C.M.J., Steegmans, A.M.
Molengraaff Instituut voor privaatrecht
Utrecht, Universiteit Utrecht, Molengraaff Instituut voor Privaatrecht, 2009

WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES VAN WODC-MEDEWERKERS

Dit betreft de wetenschappelijke publicaties op persoonlijke titel.

- Akkermans, A.J., Hulst, J.E., Claassen, E.A.M., Boom, A. ten, Elbers, N.A., Bruinvels, D.J., & Wees, K.A.P.C. van (2009). Onderzoek biedt steun voor wetsvoorstel: vergoeding van affectieschade helpt, mits zorgvuldig aangeboden. *Aansprakelijkheid, Verzekering & Schade (AV&S)*, (3), 113-122.
- Choenni, R., & Dijk, J.J. van (2009). Towards privacy preserving data reconciliation for criminal justice chains. In *10th annual international conference on digital government research, May 17-20, 2009* (pp. 223-229). Puebla, Mexico: ACM Press.
- Dijk, J.J. van, Choenni, R., & Leeuw, F.L. (2009). Analyzing a complaint database by means of a genetic-based data mining algorithm. In *Proceedings of the 12th International Conference on Artificial Intelligence and Law, June 8-12, 2009* (pp. 226-228). Barcelona: ACM Press.
- Donker, A.G., Enhus, E.A.J., Kleemans, E.R., Nijboer, J.F., & Weerman, F.M. (red.) (2009). Vijftig jaar Tijdschrift voor Criminologie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(2), 99-115.
- Engbersen, G., & Leerkes, A. (2009) Toward a smarter and more just fortress Europe. In N. Frost, J. Freilich & T. Clear (red.), *Contemporary issues in criminal justice policy* (1 ed.). Belmont: Wadsworth Pub Co.
- Eshuis, R.J.J. (2009). De uitvoering van gerechtelijke beslissingen in Europa. *Justitiële verkenningen*, 35(4), 106-111.
- Gestel, B. van (2009). Kopers, katvangers en oplettingspraktijken. *Crimelink*, 2(4), 40-43.
- Gestel, B. van, & M. Verhoeven (2009). Evaluatie van nieuwe aanpak georganiseerde misdaad. In: T. Decorte & D. Zaitch (eds.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (pp. 78-80). Leuven/Den Haag: Acco.
- Gestel, B. van (2009). Media en criminaliteitsbestrijders in Zandstad: triangulatie van methoden. In: T. Decorte & D. Zaitch (eds.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (pp. 136-137). Leuven/Den Haag: Acco.
- Gestel, B. van, & Poot, C.J. de (2009). Signalen van terrorisme en de opsporingspraktijk. *Ciroc Nieuwsbrief*, 9(3), 1-2.
- Graaff, B. de, Poot, C. de, & Kleemans, E. (2009). Radicalisering en radicale groepen in vogelvlucht. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(4), 331-344.
- Guiaux, M., Voert, M.J. ter, & Zwenk, F. (2009). Mediation in echtscheidingszaken: Hoe eerder hoe beter. *Nederlands Vlaams tijdschrift voor mediation en conflictmanagement*, 13(4), 14-25.
- Haan, G. de, Choenni, R., Mulder, I. (2009). Opening up Closed Systems with Sensible Data. In: *CHI Nederland, Dutch chapter of the ACM Special Interest Group on Human-Computer Interaction (CHI), 13th annual conference* (pp. 33-37). Leiden, 11 juni 2009.
- Heide, W. van der, & Choenni, R. (2009). Kwantitatieve ontwikkelingen in criminaliteit en de strafrechtsketen, 1995-2006. In Van Eersel, Bijkerk en Eerbeek (red.). *Handboek justitiepastaat; context, theologie en praktijk van het protestants en rooms-katholiek justitiepastaat*. Budel: Damon.
- Hulst, R.C. van der (2009). Introduction to Social Network Analysis (SNA) as an investigative tool. *Trends in organized crime*, 12(2), 101-121.
- Hulst, R.C. van der (2009). Terroristische netwerken en intelligence: Een sociale netwerkanalyse van de Hofstadgroep. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 8(2), 8-27.
- Hulst, R.C. van der, & Knaap, L.M. van der (2009). Redactioneel: Toepassingen van sociale netwerkanalyse (SNA). *Tijdschrift voor Veiligheid*, 8(2), 3-7.
- Jennissen, R., Blom, M., & Oosterwaal, A. (2009). Geregistreerde criminaliteit als indicator van de integratie van niet-westerse allochtonen. *Mens & Maatschappij*, 84(2), 207-233.
- Kalidien, S.N., Choenni, R., & Meijer, R.F. (2009). Towards a monitoring tool for crime and law enforcement. In *Proceedings of the 3rd European Conference on Information Management and Evaluation (ECIME), Gothenburg, September 17-18, 2009* (pp. 239-247). Kidmore End, Groot-Britannië: Academic Conferences Limited.
- Kea, R., & Laan, A. van der (2009). De toekomst van de Stop-reactie: Stoppen of doorgaan. *Secondant*, 23(1), 32-37.
- Kleemans, E.R. (2009). Inleiding. *CIROC-Nieuwsbrief*, 9(1), 1.

- Kleemans, E.R. (2009). Inleiding: Hedendaags extreme en terrorisme. *CIROC-Nieuwsbrief* 9(3), 1.
- Kleemans, E.R. (2009). Human smuggling and human trafficking. In M. Tonry (red.), *Oxford handbook on crime and public policy* (pp. 409-427). Oxford: Oxford University Press.
- Kleemans, E.R. (2009). Monitor Georganiseerde Criminaliteit. In T.DeCorte & D. Zaitch (red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (pp. 165-166). Leuven/Den Haag: Acco.
- Klein Haarhuis, C.M., & Niemeijer, E. (2009). Synthesising legislative evaluations: Putting the pieces together. *Evaluation*, 15(4), 403-425.
- Koeter, M., & Ooyen-Houben, M.M.J. van (2009). Verslavingszorg in justitieel kader: Drang en dwang. *Tijdschrift Verslaving*, 5(3), 33-45.
- Kogel, C.H. de (2009). Biocriminologie door de jaren heen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(3), 296-307.
- Kogel, C.H. de (2009). Mentally disordered persons in European prison systems: The Netherlands. In H.J. Salize & H. Dreßings (red.), *Mentally disordered persons in European prison systems: Needs, programmes and outcome (EUPRIS)*. Berlijn: Pabst Scientific Publishers.
- Koppen, V. van (2009). Verslag CIROC-congres Politiek en georganiseerde misdaad. *De Criminoloog - Nieuwsbrief van de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie*, 1(2), 6-8.
- Koppen, V. van, Poot, C. de, Kleemans, E., & Nieuwbeerta, P. (2009). Late starters en volwassen daders: Georganiseerde misdaad en justitiële voorgeschiedenissen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(1), 3-20.
- Koster, F., Goudriaan, H., & Schans, C.A. van der (2009). Shame and punishment: An international comparative study on the effects of religious affiliation and religiosity on attitudes to offending. *European Journal of Criminology*, 6(6), 481-495.
- Kromhout, M. (2009). Return of separated children: The impact of Dutch policies. *International Migration* (pre-publicatie online; doi: 10.1111/j.1468-2435.2009.00587.x)
- Kromhout, M., Wijkhuijs, V., & Wubs, H. (2009). Omvang en achtergronden van de asielinstroom: Inzichten vanuit de Migratiekaart. *Journaal Vreemdelingenrecht*, 8(3), 153-160.
- Laagland, D., Leun, J. van der, Mey, P. van der, & Leerkes, A.S. (2009). Het strafrecht als vicieus sluitstuk van het beleid ten aanzien van criminele vreemdelingen: Het sluimerende probleem van de niet-uitzetbare ongewenst verklaarde vreemdeling. *Delikt en Delinkwent*, 52(7), 692-724.
- Laan, A. van der, Blom, M., & Kleemans, E.R. (2009). Exploring long term and short term risk factors for serious delinquency. *European Journal of Criminology*, 6(5), 419-438.
- Leerkes, A.S. (2009). *Illegal residence and public safety in the Netherlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Leeuw, F., & Vaessen, J. (2009). Evidence based policy in ontwikkelingssamenwerking. In R. Rouw et al. (red.), *Bewezen beleid in het onderwijs* (pp. 108-126). Den Haag. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Directie Kennis.
- Leeuw, F. (2009). Wat eenvoudig leek, was het niet. In B. Dekker, H. Gianotten, H.D. Post & S. Wennekers (red.), *Eenvoud: Liber Amicorum uitgave ter gelegenheid van de 65ste verjaardag van Peter van Hoesel* (pp. 98-101). Zoetermeer: Panteia.
- Leeuw, F.L. (2009). Evaluation policy in the Netherlands *New Directions for Evaluation*, (123), 87-102.
- Leeuw, F.L. (2009). Evaluation: A booming business but is it adding value. *Evaluation Journal of Australasia*, 9(1), 3-9.
- Leeuw, F.L. (2009). Theorieën in beleidsonderzoek. *Mens & Maatschappij*, 84(2), 122-126.

- Leeuw, F.L. (2009). On the contemporary history of experimental evaluations and its relevance for policy making. In O. Rieper, F.L. Leeuw, & T. Ling (red.), *The evidence book: Concepts, generation, and use of evidence* (vol. 15, pp. 11-27). New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Leeuw, F.L., Rieper, O., & Ling, T. (2009). Introduction. In O. Rieper, F.L. Leeuw, & T. Ling (red.), *The evidence book: Concepts, generation, and use of evidence* (vol. 15, pp. 1-11). New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Leeuw, F.L., & Vaessen, J. (2009). *Impact evaluation and development: Nonie guidance on impact evaluation*. Washington DC: Worldbank.
- Moolenaar, D.E.G. (2009). Modelling criminal justice system costs by offence: Lessons from the Netherlands. *European Journal of Criminal Policy and Research*, 15(4), 309-326.
- Mulder, J., Borgt, T.F.M. ter, Raaijmakers, Q.A.W., Gabhainn, S.N., Monshouwer, K., & Vollebergh, W.A.M. (2009). The soundtrack of substance use: Music preference and adolescent smoking and drinking. *Substance Use & Misuse*, 44(4), 514-531.
- Nagtegaal, M., Rassin, E., & Muris, P.E.H.M. (2009). Do members of shooting associations display higher levels of aggression? *Psychology, Crime & Law*, 15(4), 313-325.
- Niemeijer, E., & Klein Haarhuis, C.M. (2009). Aantallen civiele rechtszaken in Nederland en elders. *Justitiële verkenningen*, 35(4), 80-94.
- Nijboer, J., Weerman, F., Kleemans, E.R., Donker, A., & Enhus, E. (2009). Vooruitgang en verandering in de Nederlandstalige criminologie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(2), 99-114.
- Oliemeulen, L., Eijnden, R. van den, Ooyen, M.M.J. van, & Mheen, D. van de (2009). Problematisch middelengebruik onder Nederlandse gedetineerden. *Tijdschrift Verslaving*, 5(2), 3-18.
- Ooyen-Houben, M.M.J. van, & Goderie, M. (2009). Veelplegers terug bij af? De ISD in retrospectief. *Justitiële verkenningen*, 35(2), 10-30.
- Ooyen-Houben, M.M.J. van, Philipse, M., Mos, K., & Dijkman, L. (2009). Hulpverlening en justitie: Twee werelden. *Tijdschrift Verslaving*, 5(3), 50-51.
- Padt, A. van der, Abdelghany, M., Mulder, I., Choenni, R., Mosdall, G., & Essenius, B. (2009). Augmented reality: Practical applications for tourism. In *Proceedings of the JVRC 2009 Joint Virtual Reality Conference, December 7-9, Lyon, France* (pp. 47-49). Lyon: EuroVR. Eurographics Symposium Series (demo paper).
- Poot, C.J. de, & Bokhorst, R.J. (2009). Verruimde opsporingsmogelijkheden bij terroristische misdrijven. *CIROC nieuwsbrief*, 9(2), 2-3.
- Poppel, F. van, Jennissen, R., & Mandemakers, K. (2009). Time trends in social class mortality differentials in the Netherlands, 1820-1920: An assessment based on indirect estimation techniques. *Social Science History*, 33(2), 119-153.
- Prooijen, J.W. van, & Zwenk, F. (2009). Self-construal level and voice procedures: The individual self as psychological basis for procedural fairness effects. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(2), 392-397.
- Ridder J. de, Klein Haarhuis, C.M., & Jongste, W. de (2009). De CEAS geëvalueerd. *Trema*, 32(3), 100-105.
- Soudijn, M., & Kleemans, E.R. (2009). Chinese organized crime and situational context: A comparison of human smuggling and synthetic drugs trafficking. *Crime, Law and Social Change*, 52(5), 457-474.
- Stronks, K., Kulu-Glasgow, I., & Agyemang, C.O. (2009). The utility of 'country of birth' for the classification of ethnic groups in health research: The Dutch experience. *Ethnicity & Health*, 14(3), 1-14.
- Tenneij, N., Didden, R., Veltkamp, E., & Koot, H.M. (2009). Reliability and validity of the HoNOS-LD and HoNOS ina sample of individuals with mild ID and severe emotional and behavior disorders. *Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities*, 2(3), 188-200.
- Tenneij, N.H., Goedhard, L.E., Stolker, J.J., Nijman, H., & Koot, H.M. (2009). The correspondence between the Staff Observation Aggression Scale-Revised and two other indicators for aggressive incidents. *Archives of Psychiatric Nursing*, 23(4), 283-288
- Vaessen, J., Leeuw, F., Bonilla, S., Lukach, R., & Bastiaansen, J. (2009). Protocol for synthetic review of the impact of microcredit. *Journal of Development Effectiveness*, 1(3), 285 - 294.

- Veerman, G.J., & Klein Haarhuis, C.M. (2009). Negen aanwijzingen voor wetsevaluatief onderzoek. *Regelmaat*, 24(4), 215-230.
- Velsen, J. van, Choenni, R. (2009). On the Mining of Cointegrated Econometric Models. In A.B.M. Shawkat Ali & Y. Xiang (red.), *Dynamic and advanced data mining for progressing technological development: Innovations and systemic approaches* (pp. 122-135). Hershey, PA: IGI Global.
- Velthoven, B.C.J. van, & Moolenaar, D.E.G. (2009) Loont de SOV/ISD-maatregel? Een eerste verkenning. *Justitiële verkenningen*, 35(2), 31-53.
- Voert, M. ter (2009). Hoe snel kun je scheiden in Europa. *Justitiële verkenningen*, 35(4), 95-105.
- Vollaard, B., & Moolenaar, D.E.G. (2009). Beperkte invloed rechter op gebruik celstraf. *Nederlands juristenblad*, 85(19), 1208-1215.
- Vries, D.W. de, & Choenni, R. (2009). A datawarehouse approach to public safety monitoring. In *Proceedings of the 5th International Conference on E-Social Science, Cologne, June 24-26* (digitaal als pdf, www.merc.ac.uk). Manchester: Ncess.
- Wartna, B.S.J. (2009). Helpen straffen: Evidence based policy op het terrein van Justitie In R. Rouw et al. (red.), *Bewezen beleid in het onderwijs* (pp. 126-138). Den Haag. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Directie Kennis.
- Wartna, B.S.J. (2009). The Dutch Recidivism Monitor. In Bundesministerium für Justiz & Institut für Rechts- und Kriminalsoziologie, *Leistungsdaten für die Kriminaljustiz: Eine neue Wiederverurteilungstatistik – and more* (pp. 55-66). Wien/Graz: NWV Neuer Wissenschaftlicher Verlag. Schriftenreihe des Bundesministeriums für Justiz, nr. 144.
- Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., & Bogaerts, S. (2009). Statrec: Inschatting van het recidivegevaar van verdachten van een misdrijf. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(3), 277-296.
- Weijters, G., & Bogaerts, S. (2009). Discussiestuk 'De recidive van Den Eng'. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 8(1), 48-54.
- Weijters, G.G.M., Scheepers, P., & Gerris, J. (2009). City and/or neighbourhood? Studying contextual effects on youth delinquency. *European Journal of Criminology*, 6(5), 439-455.
- Wermink, H., Blokland, A., Nieuwbeerta, P., & Tollenaar, N. (2009). Recidive na werkstraffen: Een gematchte vergelijking met gevangenisgestraften. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(3), 211-227.

Bedrijfsvoering

Personeel

Op 31 december 2009 waren 99 medewerkers in dienst bij het WODC, van wie 66 in de formatie (met een fifty-fifty-verdeling van mannen en vrouwen) en 33 op tijdelijke basis.

Productiegegevens

In het verslagjaar zijn 7 nummers in de reeks Justitiële Verkenningen verschenen, 103 onderzoeksrapporten uitgebracht, 4 bijeenkomsten georganiseerd.

In 2009 zijn 70 (door WODC'ers geschreven) artikelen gepubliceerd, waarvan ongeveer de helft *peer reviewed*.

Via de Infodesk van het WODC zijn iets meer dan 578 informatievragen binnengekomen en beantwoord.

Voorts zijn ruim 325.000 unieke bezoeken op WODC-websites geweest.

Managementinformatie

De in 2008 gedane investering in het managementinformatiesysteem (Navision) heeft geleid tot een naar behoren functionerend bedrijfsprocessensysteem.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim in 2009 is bij het WODC afgenomen van 2,8% naar 2,4%. Dit is deels het gevolg van een intensievere verzuimbegeleiding en van een lager aantal langdurig zieken. De Verbaan-norm is 3,4%.

Huisvesting

Het WODC is gehuisvest op de 3e etage in de Terminal Noord aan de Schedeldoekshaven 131 te Den Haag. In het gebouw zijn voldoende vergaderfaciliteiten aanwezig. Daarnaast is een multifunctionele zaal voor bijvoorbeeld lunchlezingen en (kleine) congressen met een maximale capaciteit van 40 mensen voorhanden ('t Vlak).

Het gebouw is op een steenworp afstand van het Centraal Station Den Haag gelegen en daardoor eenvoudig met het openbaar vervoer te bereiken. Wij zijn ook bereikbaar met de auto. Er is echter geen eigen parkeergelegenheid. Er is wel een openbare (betaald parkeren) parkeergarage tegenover de ingang van Terminal Noord.

Opleidingsprogramma

In het afgelopen jaar werden de WODC-medewerkers in de gelegenheid gesteld hun kennis en ervaring te ontwikkelen door het volgen van cursussen, trainingen en workshops.

Promovendi in 2009

In het verslagjaar is één medewerker van het WODC gepromoveerd. Dit is:

- Dr. B.S.J. Wartna op *In de oude fout. Over het meten van recidive en het vaststellen van het succes van strafrechtelijke interventies*. Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Universiteit Leiden.

Organisatie

Directeur WODC

Prof. dr. F.L. (Frans) Leeuw
(070) 370 65 56
f.leeuw@minjus.nl

Directiesecretaris

Mw. E. (Elise) Nijman *vanaf 1 juli 2009*
Mw. T. (Taskien) Khudabux *tot 1 juli 2009*
(070) 370 74 02
e.nijman@minjus.nl
t.khudabux@minjus.nl

Hoofd onderzoekafdeling Criminaliteit, Rechtshandhaving en Sancties (CRS)

Prof. dr. E.R. (Edward) Kleemans
(070) 370 65 50
e.r.kleemans@minjus.nl

Hoofd onderzoekafdeling Rechtsbestel, Wetgeving, Internationale en vreem- delingenaangelegenheden (RWI)

Mw. dr. M. (Monika) Smit
(070) 370 43 61
m.smit@minjus.nl

Hoofd Extern Wetenschappelijke Betrekkingen (EWB)

Mw. drs. A.L. (Annelies) Daalder
(070) 370 74 75
a.daalder@minjus.nl

Hoofd Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBa)

Dr. ir. R. (Sunil) Choenni
(070) 370 72 06
r.choenni@minjus.nl

Hoofd Documentaire Informatievoorziening (DIV)

P.F.M. (Paul) Platenburg
(070) 370 74 91
p.f.m.platenburg@minjus.nl

Hoofd Bedrijfsbureau

J.W. (Jan) Hoogduijn
(070) 370 61 37
j.w.hoogduijn@minjus.nl

Algemeen secretariaat

(070) 370 65 61
wodc@minjus.nl

Redactie Justitiële verkenningen

Drs. M.P.C. (Marit) Scheepmaker, *hoofdredacteur*
(070) 370 71 47
m.scheepmaker@minjus.nl

WODC Informatiedesk (de 'Infodesk')

Statistische en documentaire informatie is
via e-mail bereikbaar op
wodc-informatiedesk@minjus.nl

WODC op internet

www.wodc.nl
C.J. (Hans) van Netburg, *redacteur*
(070) 370 69 19
c.j.van.netburg@minjus.nl

Algemeen e-mailadres

wodc@minjus.nl

Bezoekadres

Gebouw 'Terminal Noord'
Schedeldoekshaven 131
2511 EM Den Haag

Postadres

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

